

*ЩЕРБАНЬ О. В., доктор історичних наук,
старший науковий співробітник*

Інститут народознавства НАН України, м. Львів

ПОТЕНЦІЇ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ СУПРОТИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ САДИБ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ)

Повномасштабна війна росії супроти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року і, на превеликий жаль, триває досі, не могла не вплинути на життєздатність вразливої економічної галузі такої, як туризм. Однією з його проформ є сільський зелений туризм, що навіть до повномасштабного вторгнення рф не встиг набрати бажаних повноцінних бізнесових обертів, особливо в центрально-східному регіоні України. З огляду на це, у даному дописі маю намір висвітлити аспекти життєзабезпечення садиб сільського зеленого туризму в тилу (Полтавщина) у воєнних умовах, оскільки маю практичний досвід – є засновницею і організаторкою роботи ЕтноСадибиМузею «Лялина Світлиця» (від 19 грудня 2010 року [1, 2]), а також добре обізнана із станом справ садиб колег та колежанок через Спілку сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, членкинею правління якої є наразі. До речі, дізнатися про функціонування садиб сільського зеленого туризму в умовах війни можна з діючого сайту згаданої Спілки [3].

Діяльність садиб сільського зеленого туризму в нашій, прифронтовій зоні, перші два-три тижні – переважно призупинилася, відносно швидко відновилася-оговталася, але – в новому форматі. Тепер це стали локації прийому, переважно на безкоштовній основі, внутрішньо переміщених осіб на кілька днів чи кілька тижнів (найбільше з Сумщини і Харківщини). Завдяки наявним ресурсам, підготовленим для туристичного сезону, який не

відбувся – насамперед житловим та продуктовим – була можливість поділитися ними і допомогти тим, хто цього потребував. У процесі зустрічей нажаханих війною людей, які пережили ще більше, власні проблеми здавалися мізернішими. Упродовж квітня-травня людський потік лише збільшується, і, вочевидь, ця тенденція ще зберігатиметься.

Безумовним плюсом садиб сільського зеленого туризму вважаю їх розміщення в сільській місцевості (все ж відносно безпечніше порівняно з великими містами, що частіше потерпають від ракетних атак). Спочатку уявлялося можливим у якості розвантаження психіки внутрішньо переміщених осіб помірне залучення їх до весняного циклу аграрних робіт (город-сад), які цьогогоріч набули ще важливішого значення для забезпечення функціонування садиби в подальшому. Але на практиці зреалізувати це мені особисто не вдалося. Хоча відомо з відгуків колег, що все ж деяку фізичну допомогу їм вдається отримувати від гостей, зокрема підмогу в будівництві та ремонті [3].

Вдалося і вдається на базі власної садиби організувати творчі майстерки, що сприятливо відображаються на психо-емоційному стані усіх його учасників, зокрема й організаторів. Саме під впливом адаптації до умов війни і задоволення потреб наших захисників в харчах, у нас з'явився новий вид харчової продукції власного виробництва (окрім качаної каші, домашньої локшини, чаїв, сухофруктів) – сушені борщі (не лише пісні, вегетаріанські, а навіть з м'ясом). Саме завдяки тому, що було ще торік заготовлено й збережено деякі запаси овочів для борщового набору, це стало можливим. Подібна практика доволі розповсюдилася в межах України.

Моральну підтримку і загартування-приспосовування життя в наддискомфортних умовах війни, відволікання і набуття хоча й химерних, але все ж таки векторів розвитку, демаскувала щоденна рутинна праця власників садиб та членів їх родин. До звичних робіт на городі, в саду,

поступово-непомітно додаються роботи із заготівлею продуктів харчування «про запас». Вже тепер активніше, ніж минулоріч, і в значно більших обсягах, ведуться роботи із заготівлі сировини для трав'яних чаїв (окультурені й дикороси); зелені (цибуля, часник, петрушка, кріп, тархун), які в теперішніх умовах найдоцільніше висушувати, а не заморожувати (можливе відключення електропостачання) і засолювати (дефіцит солі).

Відомо, що в тих громадах, де наявні садиби сільського зеленого туризму, присутній ще активніший потенціал запасатися продуктами харчування в сезон розгортання їх посадки-догляду-збирання й заготівлі врожаю.

Поствоєнний розвиток все ж сподіваний. На нас чекають вирішення безліч проблем з відновлення життєдіяльності наших сільських бізнесів, серед важковирішуваних – пошкоджена інфраструктура, залучення інвестицій, відновлення логістики... Але все ж після Перемоги України над росією, є надії на зростання потреб в рекреаційному туризмі, саме таким і є сільський зелений (ресурси наявні). Відносно дешевий (хоча й очікується здорожчання продовольства, енергоносіїв) і екологічний відпочинок в селі – те, що буде повертати до життя і сприятиме швидше відновити сили, і найголовніше – відновити психіку. Видається можливим організувати релакс-тури для підтримки виснажених морально і фізично відпочивальників, плюс має зрости інтерес до власної історико-культурної спадщини. Насамкінець зазначу, що всі ми виявилися не готовими до життя і праці в умовах війни, насамперед у плані захисту від агресій окупанта. Але все ж обираємо теперішнє – вижити, і розвиватися – в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щербань Олена. Наші реалії в умовах повномасштабної російської війни в Україні. *Туризм сільський зелений*. 2022. № 6 (63). С. 2–3. URL : https://www.greentour.com.ua/en/news/turyzm_silskyi_zelenyi_vypusk_6_2022
2. Лялина світлиця. URL : <http://green.vsitury.com.ua/napravleniya/poltava/3431-lyalyna-svitlycyia.html>.
3. Ukrainian hospitable mansions. URL : <https://www.greentour.com.ua/en>.
4. Досвід роботи сільських зелених садиб в умовах війни. URL : https://www.greentour.com.ua/news/dosvid_roboti_silskih_zelenih_sadib_v_umovah_viyni.

ДЕРІД І. О., кандидат економічних наук, доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ІНВЕСТИЦІЇ В КУЛЬТУРНЕ РІЗНОМАНІТТЯ

Культура – це сукупність цінностей, вірувань, моделей поведінки, звичаїв і установок, які відрізняють одне суспільство від іншого. Як зазначав Генеральний директор ЮНЕСКО: «Культурна різноманітність є величезним надбанням, ресурсом, властивим людству, який слід розуміти та визнавати як такий. Для культур немає ієрархічної шкали цінностей: всі культури рівні у своїй гідності та правах, незалежно від чисельності груп, що їх представляють, або розміру їх території. Наш світ – це, по суті, синхронія культур, співіснування та плюралізм яких утворюють людство. Це багатоцвіття культур необхідно використовувати найактивнішим чином у рамках нашої діяльності, пов'язаної з безперервним перебігом часу, який називають розвитком» [1].

Деякі дослідники розглядають культурну різноманітність як позитивне явище, оскільки вбачають спільне використання багатств усіх культур світу і наявність взаємозв'язків, які об'єднують нас у процесах обміну та діалогу. Інші вважають, що культурні відмінності затьмарюють спільне, що притаманне всьому людству, будучи причиною численних конфліктів, оскільки глобалізація збільшила кількість точок взаємодії та тертя між культурами [1, с. 1].

У міжнародному бізнесі із різноманіттям культур пов'язаний цілий спектр особливостей функціонування. Ряд міжнародних корпорацій обирають стратегію дублювання моделі ведення бізнесу, яку материнська компанія застосовувала в країні свого виникнення, і не зважають на культурну специфіку країн функціонування. Інші обирають